

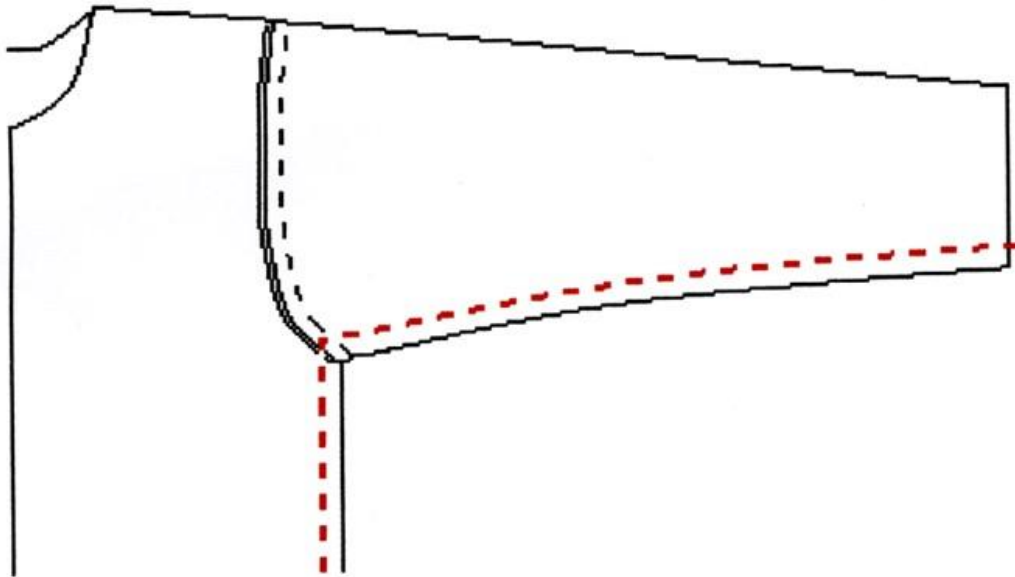
Toiminnallinen mediakasvatus ja uudet mediataidot: Opettamista ja opettelua kirjastoissa

Inkeri Jurvanen

Nyt hihat heilumaan! –hankkeen tulosten esittely
Yleisten kirjastojen neuvoston kokous 5-6.11.2015

Hämeenlinna

Nyt hihat heilumaan! -hanke

- *Nyt hihat heilumaan!* Laatutyön käytännön toteuttaminen työikäisten tietoteknisten taitojen ja koululaisten monilukutaidon edistämässä **Hämeenlinnan, Kouvolan ja Lahden** maakuntakirjastoissa
- Tavoite: Konkreettista ja käytännöllistä toimintaa kirjaston mediakasvatustyön helpottamiseksi
- Hihojen heiluttaminen viittasi konkreettisiin ja nopeisiin kokeiluihin
- Konseptointi – helposti toteutettavissa myös muualla
- Saatua avustus: 60 000 €
- Kesto: 1 vuosi eli v. 2015 loppuun

Nyt hihat heilumaan! - Lahti

- Teemana: Ennakkoluulotonta yhteistyötä – mediakasvatusta nuorille
- Päätapahtuma: Järkeä vai ei? -mediakasvatustapahtuma
- Mukana kirjaston lisäksi Lahden nuorisopalvelut/Domino, Kiusaamisasioiden tuki- ja neuvontakeskus Valopilkku, Helmi säästöpankki, Nuorten Exit, Monon Side ry sekä Nuortentalo Plazan työntekijät.
- Käsiteltäviä aiheita tapahtumassa ovat mm. kiusaaminen, sosiaalisen median ja internetin ”ansat” sekä itsensä suojaaminen, nuoren oikeus omiin rahoihin ja myös velvollisuuksiin joita omaan talouteen liittyy. Lisäksi tapahtumassa on esillä mm. kannabikseen ja alkoholiin keskittyvää päihdevalistusta sekä kerrotaan ilkeistä ja sen hinnasta nuorille.

- Keväällä kerran kuukaudessa animaatiotyöpajoja ja peli-iltoja:
- Animaatiopajat sopivat paremmin kutsutuille ryhmille.
- Lastenpelejä pelattiin tapahtumatorilla, pelihuoneessa K12-pelejä. K12-illoissa pelaajat olivat pääsääntöisesti Aikuisia noin 30-vuotiaita, hienoa!
- Tarkoitus järjestää K18-peli-iltoja
- Nuorista koostuva Someneuvosto kävi tutustumassa kirjaston palveluihin 12.10.2015 -> tuottavat heitä kiinnostavista palveluista sosiaaliseen mediaan materiaalia.

Nyt hihat heilumaan! - Kouvola

- Koululaiset tekivät vinkkivideoita Kymenlaakson kirjastojen Kyyti-sivuille.
- Tarkoituksena lasten ja nuorten osallistaminen kirjaston verkkosivujen tekoon sekä vertaisvinkkaukseen.
- Kouvolan kirjasto ollut mukana OPS 2016 suunnittelussa aivan alusta asti.
- Kirjastolaisten ja opetuspäälliköiden tapaamiset sekä tapaamiset opettajien kanssa ovat johtaneet Kouvolan kirjastopolun rakentamiseen. Sen on tarkoitus kuljettaa oppilaat läpi koulutien.

A photograph showing two elderly women sitting at a table, looking at a tablet computer. The woman on the left is wearing glasses and a light-colored top, and is pointing at the screen. The woman on the right is also wearing glasses and a red top. There are other tablets and a laptop on the table. The background is slightly blurred, showing an indoor setting.

Nyt hihat heilumaan! – Hämeenlinna

Senioreiden vertaisopastus tietokoneiden ja netin käytössä

Vapaaehtoiset opastavat, kirjasto koordinoi

- Yhteistyötä Vanhustyön keskusliiton Seniorit surffaa-hankkeen kanssa
- Joillain paikkakunnalla on ollut kirjastossa vertaisopastusta mutta toiminnan taustalla yhdistys tai opisto, nyt Hämeenlinnassa kirjasto järjesti toiminnan
- 25 vertaisopastustilaisuutta pääkirjastossa sekä Lammin ja Hauhon lähikirjastoissa
- Toiveena levittää konseptia myöhemmin muihinkin kirjastoihin
- Sekä vapaaehtoisissa että opastettavissa myös keski-ikäisiä, ei vain senioreita

Oma laite tutuksi

TIETOKONE- JA INTERNET- OPASTUSTA SENIOREILLE

torstaisin klo 10 - 12
pääkirjaston ATK-luokassa

Seniöri, onko tietokoneen ja internetin käyttö mielestäsi hankalaa? Tule saamaan henkilökohtaista opastusta toiselta seniöriolta.

Voit ottaa halutessasi oman laitteen mukaan.

Opastukset alkavat
16.4. ja jatkuvat
kesään asti.

Tervetuloa!

- Henkilökohtainen opastaminen on tehokas tapa oppia erityisesti seniörielle
- Tahdin ja aiheen määrää opastettava
- Asiakas voi käyttää omaa laitettaan, jolloin se tulee tutuksi
- Tutustuminen myös sähköisiin palveluihin, joiden merkitys kasvaa yhä

Monia hyötyjä

- Senioreiden tietokoneen ja netin käyttötaidot lisääntyvät
- Opastajille onnistumisen ja jakamisen kokemuksia
- Yhteisöllisyys kasvaa
- Opastajien ja opastettavien askeleet johtavat kirjastoon
  - Suhteellisen hyvät hyödyt suht pienellä kirjaston panostuksella
  - Voisiko ideoida muitakin vertaisopastuksen muotoja?

Kirjaston panos vertaisopastuksessa

- Opastajien ja opastettavien löytäminen
  - Mediatiedotteet, julisteet, flaielit, ilmoitukset tapahtuma-palstoille...
- Perehdytyskoulutus opastajille
  - Koulutus ei ole teknistä, vaan siinä ennakoitaan vaikeita sosiaalisia tilanteita
- Tilojen tarjoaminen vertaisopastusta varten
- Kirjaston yhteyshenkilö aina mukana opastuksissa (itsekin opastamassa ja vastaamassa kysymyksiin)
- Yhteydenpito ja tukihenkilönä toimiminen opastajille

→ Työaika kuluu n. 3h/vko

Lomakkeella varattava
henkilökohtainen opastus kirjastonhoitajalta

Kuvassa 95-vuotias
tablettitietokoneen opiskelija

- Henkilökohtainen opastus = kirjastonhoitaja tai –virkailija opastaa asiakasta (≠ vertaisopastus)
- Varaus tehdään etukäteen lomakkeella
- Hankkeen aikana kokeiltiin henkilökohtaista opastamista:
  - Tablettitietokoneen peruskäytössä
  - Tietokoneen ja netin peruskäytössä
  - Kirjaston e-aineistojen opastuksessa ja lukuohjelmien lataamisessa
  - Sähköisessä asiointissa
- Eniten kyselyitä Samsung tabletin peruskäytöstä. Monelle seniorille halpa tabletti on ensimmäinen tietokone
- Hankkeen päätyttyä jatketaan e-aineisto-opastusta ja tulevaisuudessa luku- ja musiikkivinkkausta

A group of people are gathered around, each holding and interacting with a tablet. One person in the center wears an orange t-shirt with 'HÄMEENLINNA' printed on it. Another person on the right wears an orange t-shirt with a green graphic. The background shows a yellow chair and a tiled floor. A semi-transparent yellow box with black text is overlaid on the bottom center of the image.

E-aineistot näkyville!
E-aineisto-opastusta
ja markkinointia

Kirjaston e-aineistoja ei vielä tunneta tarpeeksi

- E-aineistoihin käytetään kirjastoissa yhä enemmän aineistomäärärahoja, joten asiakkaiden tietoisuutta on lisättävä
- Kirjaston etäkäyttö lisääntyy mobiililaitteiden yleistymisen myötä
- E-kirjasto on aina auki, vaikka kirjaston aukioloa supistettaisiin
- Myös henkilökunnan on tunnettava aineistot ja osattava markkinoida ja opastaa niiden käyttöä

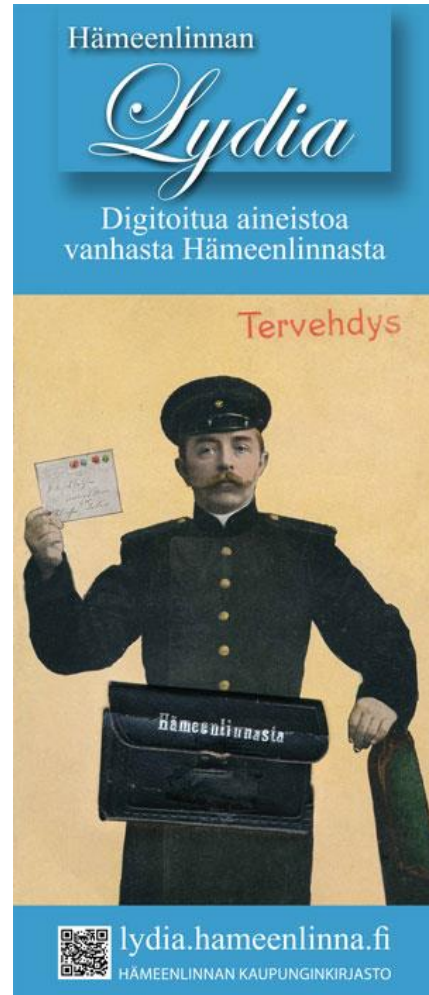
E-aineistot näkyville kirjastotilassa

E-kirjasto
– aina avoinna

Kirjoja, lehtiä, musiikkia
Lue, katsele, kuuntele
– kotona ja kirjastossa

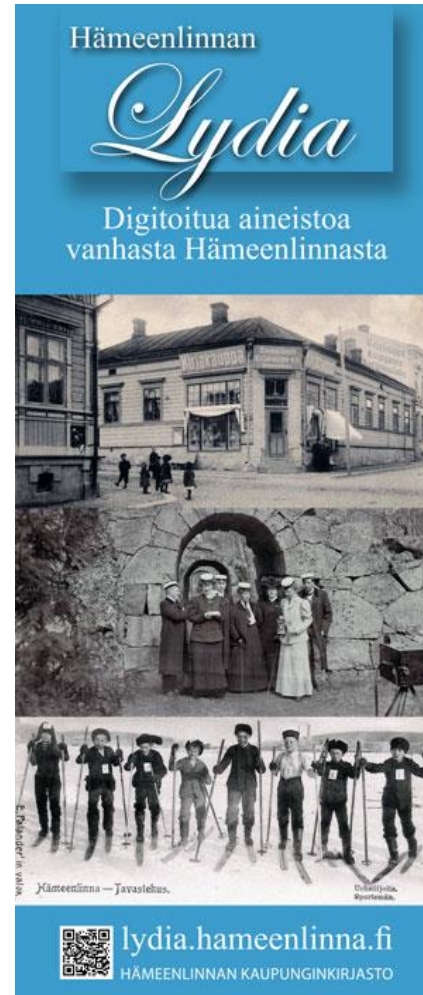
vanamo.verkkokirjasto.fi
HÄMEENLINNAN KAUPUNKIKIRJASTO

Hämeenlinnan
Lydia
Digitoitua aineistoa
vanhasta Hämeenlinnasta

Tervehdys

lydia.hameenlinna.fi
HÄMEENLINNAN KAUPUNKIKIRJASTO

Hämeenlinnan
Lydia
Digitoitua aineistoa
vanhasta Hämeenlinnasta

Hämeenlinna – Javastehas.
Tervehdys – Kivimäki.

lydia.hameenlinna.fi
HÄMEENLINNAN KAUPUNKIKIRJASTO

- Teetimme erilaisia roll-uppeja
  - "E-kirjasto aina auki"
  - Hämeenlinnan Lydia –digitaalinen aineistopankki vanhasta Hämeenlinnasta
- E-kirjaimia, viirejä...
- Kirjanmerkkejä "Tämä kirja saatavana myös e-kirjana" (QR-koodi)
- Hyllymerkkejä kirjojen välissä ja lehtisalissa (QR-koodi)
- Hyllynpäätyjulisteita
- Opastajilla oranssit t-paidat

E-piste

- E-pisteessä kaksi pöytäkonetta sekä Android-tabletti, jolta pääsee suoraan kirjaston e-aineistoihin
- Tabletti kiinni pöydässä lataavalla ja hälyttävällä vaijerilla
- E-pisteessä asiakas voi tutustua omatoimisesti e-aineistoihin. Niissä tarjotaan myös henkilökohtaista opastusta myös asiakkaan omalla laitteella
- E-pisteitä myös lähikirjastoihin
- Palkattiin virkailija, joka kiertää kirjastoissa opastamassa

Toiminnallinen mediakasvatus eli opitaan tekemällä:
Eskarien media-aamut, kirjatraileripajat ja mediapajat

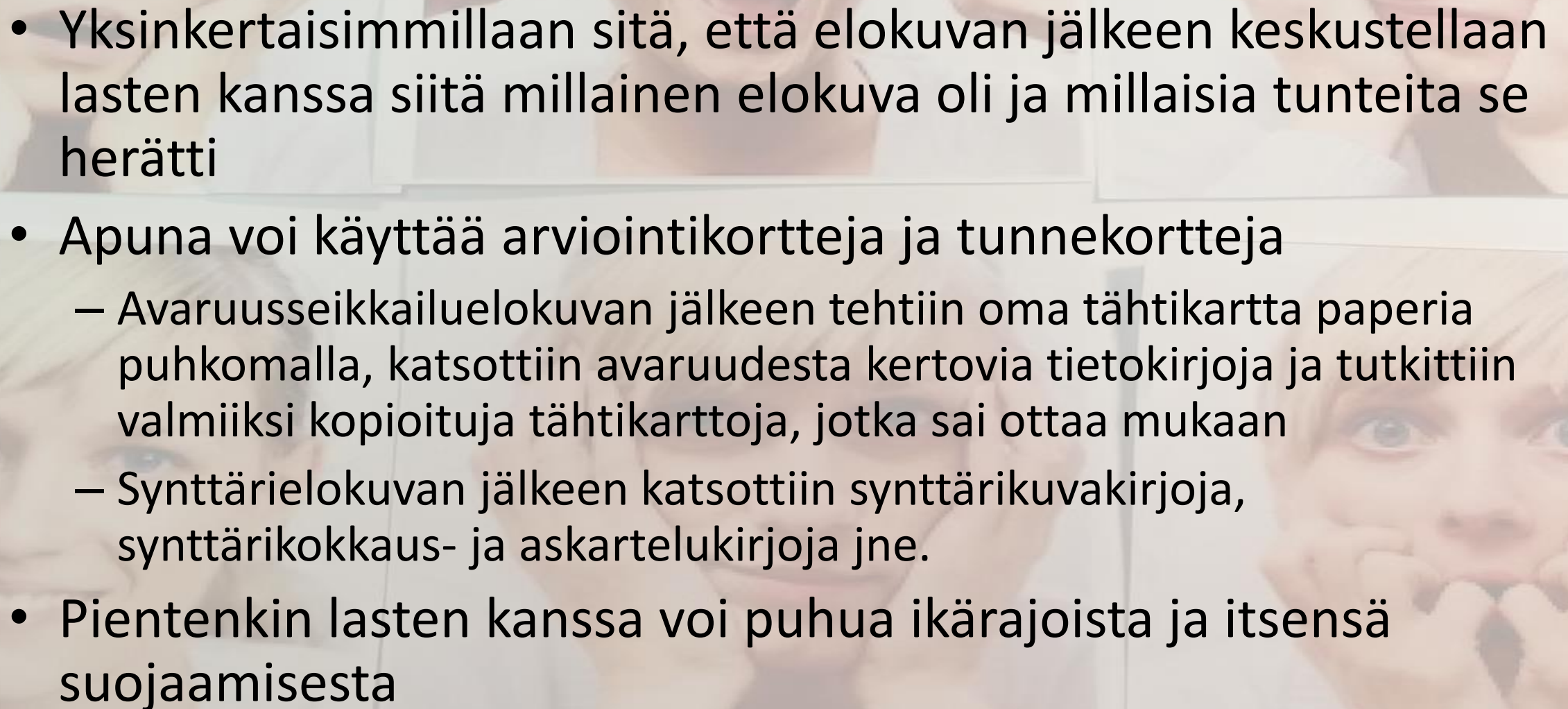

Tehdään itse! Mobiililaitteilla tai ilman

- Eräs suurimmista muutoksista yhteiskunnassa on digitalisoituminen ja mobiiliteknologia
- Muutoksessa on se, miten ja missä ihmiset **hakevat, käyttävät ja tuottavat itse** tietoa, kulttuuria ja viihdettä
- Itse tekeminen lisääntyy, aineistojen etäkäyttö lisääntyy
- Kirjastosta paikka, jossa opitaan tekemällä yhdessä
- Kirjastoon hankittiin Nyt hihat heilumaan! –hankkeesta 10 mini-ipadia mediakasvatukseen
  - Alakoululaisten kirjatrailerit
  - Tiedonhaun mobiilitehtävät seiskaluokille
  - Sähkökirjojen, e-lehtien, Naxoksen esittely ja kokeilu aikuisryhmäkäynneissä
  - QR-koodisuunnistus –tiedonhaku
- Mallia otettiin Turun ja Tampereen kirjastoista
- Kaikkea ei tarvitse kehittää itse

Eskareiden media-aamut – esimerkki tuunaamisesta

- Kirjaston perinteistä tarjontaa voi ”tuunata” eli muokata mediakasvatukseen suuntaan
- Hämeenlinnan kirjastossa perinteistä alle kouluikäisille tarjottavaa elokuvien katsomista muokattiin Media-aamuksi
- ”Jotain muutakin kuin pelkkä elokuvan katsominen”
- Elokuvan katsomiseen on myös yhdistetty muita aineistoja ja medioita, pukeutumista mumi-roolipukuihin jne.

-
- Yksinkertaisimmillaan sitä, että elokuvan jälkeen keskustellaan lasten kanssa siitä millainen elokuva oli ja millaisia tunteita se herätti
  - Apuna voi käyttää arviointikortteja ja tunnekortteja
    - Avarusseikkailuelokuvan jälkeen tehtiin oma tähtikartta paperia puhkomalla, katsottiin avaruudesta kertovia tietokirjoja ja tutkittiin valmiiksi kopioituja tähtikarttoja, jotka sai ottaa mukaan
    - Synttärielokuvan jälkeen katsottiin synttärikuvakirjoja, synttärikokkaus- ja askartelukirjoja jne.
  - Pientenkin lasten kanssa voi puhua ikärajoista ja itsensä suojaamisesta

3-4. –luokkien kirjatraileripajat

- Kirjatraileri on oppilaan tekemä kirjasuositus videomuodossa
- Traileri tehdään iPadeilla ja iMovie-sovelluksella
- Kirjatrailerityöpajoissa oppilaat tekevät 2-4 hengen ryhmissä 1-2 min pituisen trailerin. Ryhmän jäsenillä pitää olla sama kirja luettuna
- Pajat kestivät 4 h
- Videot kuvattiin, editoitiin, äänitettiin...
- Lopuksi trailerit ladattiin listaamattomana kirjaston Youtube-tilille ja pidettiin elokuvaensi-ilta
- Suuri suosio!

8. Luokkien mediapajat

- Työpaja, jossa keskustellaan nuorten kanssa median luomista mies- ja naiskuvista
- Miten mies- ja naiskuvat rakentuvat mediassa. Ovatko todellisia? Mihin niillä pyritään?
- Oppilaat saivat itse valita aikakauslehdistä ja netistä nais- ja mieshahmonsa, jonka he esittelivät toisilleen
- Mukana kirjaston vanhoja aikakauslehtiä ja tablettitietokoneet, josta voi selata esim. YouTube-videoita
- Pajat kestivät 75 min.

Miley Cyrus

Milla Saurus
(Milla Paloniemi)

Lisätietoja:

Inkeri Jurvanen (inkeri.jurvanen@hameenlinna.fi)

Hanna Kaisti (hanna.kaisti@hameenlinna.fi)